

Καταγγέλλει απραξία της αστυνομίας η γυναίκα θύμα επίθεσης από οξύ που ακούσαμε την προηγούμενη εβδομάδα («Επίθεση με acid: Άλλες 5 μέρες κράτηση στον 57 χρόνο» ημερ. 15/11/19, Φιλελεύθερος), επίθεση για την οποία σύμφωνα με την ίδια την παραπονούμενη η αστυνομία είχε προειδοποιηθεί και γνώριζε τον κίνδυνο διάπραξης του αδικήματος. Πότε φέρει ευθύνη η αστυνομία να προστατεύσει συγκεκριμένα άτομα και ποια η ευθύνη να διερευνήσει την διάπραξη ενός αδικήματος και σε πιο βαθμό?

**ΕΥΘΥΝΗ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ ΣΤΗΝ
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΑΤΟΜΟΥ ΚΑΙ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΑΔΙΚΗΜΑΤΩΝ**

**Νοέμβριος 2019
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΧΡ. ΚΛΗΡΙΔΗΣ
ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ**

ΦΟΙΒΟΣ ΧΡΙΣΤΟΣ ΚΛΗΡΙΔΗΣ & ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΔΕΠΕ

Έναρξη της συζήτησης αποτελεί η βασική αρχή ότι η Αστυνομία αποτελεί «δύναμη ασφάλειας». Εξάλλου αυτή είναι και η αναφορά που γίνεται στον ίδιο τον νόμο περί Αστυνομίας, άρθρο 3. Επιπρόσθετα η Αστυνομία είναι το όργανο το οποίο βάσει του Συντάγματος και του περί Ποινικής Δικονομίας νόμο είναι η αρμόδια αρχή να τηρεί τους νόμους της Δημοκρατίας και να επιβάλλει τον νόμο. Βάσει του ίδιου του νόμου (περί Αστυνομίας) και πάλι όπως φαίνεται από τα άρθρα του αλλά και βάσει τους κανονισμούς και τις Αστυνομικές Διατάξεις, η Αστυνομία είναι υπεύθυνη για την τήρηση της τάξης και ειρήνης και της εφαρμογής των νόμων.

Σε ποιον όμως έχει υποχρέωση να τηρεί τα πιο πάνω? Στο κράτος? Στον πολίτη? Και αν σε κάποια περίπτωση αυτά δεν τηρηθούν με αποτέλεσμα βλάβης ενός πολίτη, η βασική ερώτηση είναι τι δικαιώματα έχει αυτός ο πολίτης ενάντιων της Αστυνομίας?

Σωστή ανάλυση της πτυχής του θέματος μπορεί να γίνει μόνο ακολουθώντας την Ιεραρχία των Κανόνων Δίκαιου, η οποία στην Κύπρο σήμερα αρχίζει από το Ευρωπαϊκό Δίκαιο, ακολούθως το Συνταγματικό δίκαιο της Κύπρου και τελικά σε τρίτο επίπεδο οι νόμοι και κανονισμοί της Κύπρου.

Πριν όμως μπει κάποιος στην εξέταση ενός περιστατικού και κατά πόσο αυτό μπορεί να δικαιολογεί την ύπαρξη διεκδίκησης ευθυνών από την Αστυνομία πρέπει να έχει υπόψη του δυο σημεία που πρέπει να ξεχωρίσει και αναγνωρίσει

1) ότι κάθε περίπτωση και τα γεγονότα της είναι μοναδικά και καμία νομολογία και προηγούμενο δεν μπορεί να αποτελέσει απόλυτο παράδειγμα για την ευθύνη στην Αστυνομία, και

2) αν η υπό εξέταση περίπτωση αποτελεί περίπτωση «ολικής παράλειψης» (complete omission / non-feasance) ή περίπτωση «μερικής παράλειψης» (part omission / misfeasance).

Όσο πιο μακριά είναι η Αστυνομία από την σχέση και εμπλοκή της με τα γεγονότα τόσο πιο δύσκολο θα είναι για ένα Δικαστήριο να αποφασίσει ότι υπήρξε ευθύνη και παραβίαση αυτής με αποτέλεσμα ζημίας του πολίτη. Περιπτώσεις όπου η Αστυνομία έκανε κάποιες ενέργειες αλλά δεν κατάφερε να φέρει αποδεκτό αποτέλεσμα είναι πολύ πιο κοντά στο να δικαιολογήσουν ευθύνη και παραβίαση αυτής παρα των περιπτώσεων όπου η Αστυνομία δεν έκανε κάποια ενέργεια.

Για σκοπούς πληρότητας του κειμένου κάποια παραδείγματα των ερωτημάτων που θα πρέπει να απαντηθούν κατά την εξέταση τέτοιων υποθέσεων είναι αν η Αστυνομία είχε ή έπρεπε να είχε γνώσει του κινδύνου, αν η Αστυνομία ήταν παρούσα κατά την διάπραξη του αδικήματος, αν μπορεί να θεωρηθεί ότι ήταν σε απόσταση (actual and/or factual) που δημιουργούσε μια επιπλέον συγκεκριμένη ευθύνη, αν η Αστυνομία έπραξε με τρόπο αποδεκτό, αν λόγω των

ενεργειών ή παραλείψεων της Αστυνομίας προκλήθηκε επιπλέον κίνδυνος και βλάβη στους πολίτες.

Έχοντας τα πιο πάνω υπόψη ο πολίτης έχει τα πιο κάτω άρθρα στο «οπλοστάσιο» του τα οποία μπορεί να εφαρμόσει στην προσπάθεια διεκδίκησης των δικαιωμάτων του και αποζημιώσεων για βλάβη που έχει υποστεί.

ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο η εξέταση του θέματος περιστρέφεται επι το πλείστο στην εφαρμογή των Άρθρων 1, 2 και 3 της Ευρωπαϊκής Συμβάσης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Το Άρθρο 1 αφορά την επιτακτική ανάγκη τα κράτη μέλη να εφαρμόζουν τα άρθρα της Συμβάσης στην προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

Το Άρθρο 2 αφορά το δικαίωμα στην ζωή, το οποίο όπως έχει εξεταστεί στην νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου συμπεριλαμβάνει και περιπτώσεις όπου υπήρχε κίνδυνος στην ζωή, αλλά και περιπτώσεις που έπρεπε να υπήρχε προστασία από την Αστυνομία για κινδύνους εις γνώση της ή που θα έπρεπε να ήταν εις γνώση της και είχε προκληθεί θάνατος ή βλάβη η οποία έθεσε σε κίνδυνο ζωή. Το ίδιο το Δικαστήριο σε νομολογία έχει συμπεριλάβει και την ανάγκη και υποχρέωση η Αστυνομία να διερευνά επαρκώς εγκλήματα τα οποία αφαιρέσαν ζωή και / ή έβαλαν σε κίνδυνο ζωή χρησιμοποιώντας όλες τις διαδικασίες της χώρας με επαρκεί και αποτελεσματικό τρόπο. Δεν απαιτεί καταδίκη αλλά τουλάχιστον παρουσίαση κατηγορουμένων ενώπιον Δικαστηρίου.

Το Άρθρο 3 αφορά την απαγόρευση βασανιστηρίων και ταπεινωτικής, εξευτελιστικής μεταχείρισης το οποίο επιβάλλει ευθύνη στην Αστυνομία να προστατεύσει τους πολίτες από συμπεριφορά που εκθέτουν τα άτομα σε τέτοια συμπεριφορά είτε από ενέργειες της ίδιας της Αστυνομίας είτε από συμπεριφορά τρίτων ατόμων ενάντιον του πολίτη. Επιπρόσθετη υποχρέωση όπως και βάσει του Άρθρου 2 είναι η σωστή διερεύνηση αυτών των περιπτώσεων.

Συνοπτική αναφορά για όλα τα πιο πάνω εντοπίζεται στο νομικό σύγγραμμά αυτούσια όπως πιο κάτω –

«Article 3, like Article 2 imposes **positive obligations** and the state will breach Article 3 if it **fails to protect individuals** from **inhuman or degrading treatment** at the **hands of private parties**. The obligation, like the obligation to protect life, is to act reasonably to **prevent abuse that the state knows, or ought to know, is occurring**. In order to establish a breach, the claimant will need to show: (1) that he or she suffered ill – treatment falling within the ambit of Article 3; (2) that a public authority knew, or ought to have know about the ill-treatment, and (3) that it failed to take reasonable steps to bring the ill-treatment to an end». **The Negligence Liability of Public Authorities, 2nd Ed. Duncan Fair grievae Dan Squires QC, 2019. Pg. 313**

Και

«the national courts should not under any circumstances be prepared to allow life-endangering offences and grave attacks on physical and moral integrity to go unpunished (see *Öneryıldız*, cited above, §§ 95 and 96; *Salman v. Turkey* [GC], no. [21986/93](#), § 104-109, ECHR 2000-VII; and *Okkali*, cited above, § 65).»

Τα άρθρα ερχόμενα από την Σύμβαση, αναγνωρίζονται και υπάρχουν ταυτόσημα και μέσα από το Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας.

ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Το βασικό και ίσως πιο σχετικό Άρθρο ερχόμενο από το Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας είναι το Άρθρο 172 το οποίο βρίσκει ευθύνη στο κράτος

«δια πάσαν ζημιογόνον άδικον πράξιν ή παράλειψιν των υπαλλήλων ή αρχών της Δημοκρατίας εν τη ασκήσει των καθηκόντων αυτών ή κατ' επίκλησιν ασκήσεως των καθηκόντων αυτών. Νόμος θέλει καθορίσει τα περί της ευθύνης της Δημοκρατίας.»

Το Άρθρο αυτό εξετάστηκε και στην πιο πρόσφατη απόφαση στην υπόθεση **Κτηνοτροφική Επιχείρηση Π.Σ.Μ. Πέτρου Λτδ ν. Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας** ([2011](#)) **1Γ Α.Α.Δ. 2075**, όπου λέχθηκαν τα ακόλουθα (οι υπογραμμίσεις είναι δικές μου):

*«Το πρωτόδικο δικαστήριο, με επάρκεια, εξέτασε την πιθανή ευθύνη του εφεσίβλητου με βάση το Άρθρο 172 του Συντάγματος και καθοδηγήθηκε από την υπόθεση **Georgiou v. The Attorney General** (1982)1 C.L.R.938 καταλήγοντας στο ορθό συμπέρασμα ότι το άρθρο εκείνο δεν μπορούσε να αποιελέσει σέρεη βάση για την αξίωση των εφεσειόντων-εναγόντων. Το άρθρο εκείνο αφορά σε ζημιογόνες και άδικες πράξεις ή παραλείψεις των υπαλλήλων ή Αρχών της Δημοκρατίας, κατά την άσκηση των καθηκόντων τους ή κατ' επίκληση της άσκησης των καθηκόντων τους, για τις οποίες ευθύνεται η Δημοκρατία. Τέτοια πράξη πρέπει να είναι χωρίς εξουσιοδότηση ή έρεισμα στο νόμο.»*

Είναι λοιπόν εμφανές ότι η πιο ουσιαστική διαφορά του από το τελευταίο κριτήριο (πιο κάτω) της αμέλειας βάσει του σχετικού άρθρου στον Περί Αστικών Αδικημάτων, κάποιος μπορεί να πει ότι για την εξέταση του συγκεκριμένου άρθρου (172) δεν χρειάζεται την ύπαρξη όλης της μαρτυρίας που χρειάζεται η απόδειξη της αμέλειας αφής στιγμής το κράτος κρίνεται για τις ενέργειες του σύμφωνα και βάσει του νόμου.

Η Αστυνομία όπως παρουσιάζεται και στην ίδια την ιστοσελίδα της, αντλεί εξουσία βάσει των Άρθρων του Συντάγματος, των περί Αστυνομίας Νομό, περί Αστυνομίας Κανόνων, Αστυνομικές Διατάξεις, τον Ποινικό Κώδικα, τον περί Ποινικής Δικονομίας Νόμο και τον περί Επεξεργασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (Προστασία του Ατόμου) Νόμο.

Συνεπώς αν μπορεί κάποιος να εντοπίσει στον νόμο (πιο πάνω) τι θα έπρεπε να κάνει υπό τις συνθήκες η αστυνομία και με μαρτυρία δείξει ότι αυτά δεν έγιναν, τότε θεωρητικά υπάρχει παραβίαση του Άρθρου 172

Αυτό είναι ένα σημείο το οποίο έχει προωθηθεί από εμάς στην ολοκλήρωση υπόθεσης ενώπιον Δικαστηρίου, εξαιρετικά πρόσφατα σε αγωγή 4924/11 για επίθεση που είχε δεχθεί υποστατικό και οι ιδιοκτήτες αυτού στο κέντρο της Λευκωσίας από οπαδούς της Ομονοίας και η Αστυνομία δεν κατάφερε να τους σταματήσει με αποτέλεσμα την βλάβη. Το Δικαστήριο έχει επιφυλάξει την απόφαση του και στο παρών στάδιο αναμένουμε την εξέλιξη.

ΝΟΜΟΙ ΚΑΙ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

Σε διαφορά λοιπόν με το αμέσως πιο πάνω, ο τρίτος και τελικός τρόπος που μπορεί να υπάρξει αγώγιμο δικαίωμα του πολίτη έναντι πράξεων ή παραλείψεων της αστυνομίας, είναι μέσα από τις βασικές αρχές της αμέλειας η οποία προκύπτει από τον Περί Αστικών Αδικημάτων νομό, άρθρο 51 -

Το πραγματικό test που πρέπει να γίνει αναφορικά με την απόδειξη της αμέλειας είναι πολυεπιπεδο και αρκετά περίπλοκο πλην όμως είναι το μοναδικό που μπορεί με λεπτομέρεια να βοηθήσει τον εξεταστή να καταλήξει στα συγκεκριμένα γεγονότα κατά ποσό υπήρξε ή όχι καταδικαστέα συμπεριφορά.

The Negligence Liability of Public Authorities, 2nd Ed. Duncan Fairgrieve Dan Squires QC, 2019.

«In order to establish liability in negligence, the claimant has to satisfy three conditions; **(i) that he or she was owed a “duty of care”, (ii) that the duty was breached, and (iii) that his breach caused the claimant injury**» σελίδα 501-502

Το πιο κάτω τεστ είναι αποτέλεσμα όλων των υπολοίπων τεστ που υπάρχουν ήδη και αφορούν την εξέταση αμέλειας (Anns, Caparo κ.α), πλην όμως έχει δημιουργηθεί συγκεκριμένα από τον συντάκτη του κειμένου για την εξέταση των περιπτώσεων που αφορούν αμέλεια της Αστυνομίας. Το τεστ αυτό δημιουργήθηκε για συγκεκριμένη υπόθεση συνεπώς μπορεί να λάβει και το όνομα αυτής, Scarabeo.

Συνεπώς για να μπορέσει να αποδεικτική αμέλεια υπό τις συνθήκες και γεγονότα το Δικαστήριο θα πρέπει να προβεί στην πιο κάτω εξέταση.

A) Ότι ο Εναγόμενος είχε ευθύνη προς τους Ενάγοντες – (duty of care)

- 1) Λόγο εύλογης πρόβλεψη της συγκεκριμένης ζημιάς (foreseeability)
- 2) Λόγο της εγγύτητας προς τους αδικοπραγούντες ή τους Ενάγοντες
- 3) Λόγο του ότι βάσει των δυο πιο πάνω και στα συγκεκριμένα γεγονότα είναι δίκαιο και εύλογο να αναγνωριστεί το καθήκον επιμέλειας

Μόλις συμπληρωθούν τα πιο πάνω, δηλαδή ικανοποιηθεί το Δικαστήριο ότι υπήρχε ευθύνη προς τους Ενάγοντες από τον Εναγόμενο, τότε το Δικαστήριο θα πρέπει να εξετάσει τα επόμενα δυο αναγκαία σημεία τα οποία είναι

B) Αν ο Εναγόμενος με την συμπεριφορά στα γεγονότα παρέκβηκε την ευθύνη που είχε - (breach of duty)

- 1) Εξεταζόμενο αντικειμενικά (objectivity),
- 2) Ισοζύγιο μεταξύ του κόστους και οφέλους (cost and benefit)
- 3) Ποιες θα ήταν οι λογικές απαιτήσεις της συγκεκριμένης κοινωνίας
- 4) Proof of Carelessness

Και,

Γ) Αν λόγω αυτής της παράβασης του Εναγόμενου οι Ενάγοντες υπέστηκαν ζημιά.

- 1) Πρόκληση ζημιάς λόγω συμπεριφοράς του Εναγόμενου (factual causation)
- 2) Αποζημίωση είναι λογική για την ζημιά που προκλήθηκε (remoteness)

Όπως έχει αναφερθεί ήδη, κάθε περίπτωση και γεγονότα είναι πολύ διαφορετικά, ειδικά σε τέτοιες περιπτώσεις όπου με μαρτυρία θα πρέπει να εξεταστεί η κάθε λεπτομέρεια που παρουσιάζεται προς απάντηση της κάθε πτυχής από το πιο πάνω τεστ.

Καταλήγοντας, αν και αποτελούν δύσκολες υποθέσεις να προωθηθούν ενώπιον Δικαστηρίων, δεν είναι ανύπαρκτες και / η ακατόρθωτες νοουμένου ότι τα γεγονότα υποστηρίζουν την απαίτηση του πολίτη και υπάρχει η σωστή ερμηνεία αυτών των γεγονότων σύμφωνα με τα όσα αναφέρονται στο παρών κείμενο.